

Managing Worry about COVID-19 and Diabetes - Samoan | Faasamoa

Puleaina o lagona popole i le faámaí o le COVID-19 ma le maí suka.

O le taimi nei, e pei ona silafia, o loó i ai tulaga e oso ai lagona popole ma le lē mautinoa. Ae talu ai ua lava lou silafia masani i tulaga o lou maí suka, a oó mai la luítau o lagona mafatia ma le lē mautonu, o lona uiga, e sili ona lava lau tapenaga mo le feagai ai ma nei luítau, nai lo isi tagata. Afai o maua oe i lagona popole, atonu e maua sou mapusaga pe a tauláí lau silasila i tulaga o lou soifua, e mafai ona e puleaina.

Tulaga e **MAFAI** ona e puleaina.

E mafai ona maua se fesoasoani mo lou tino ma lou mafaufau, pe a tauláí lau silasila i tulaga nei.

- **Ia e silafia faámatalaga fou**

O loó lapataí ma tuúina mai pea fautuaga ma faámatalaga fou e uiga i le faámaí o le COVID-19 mai le Matagaluega o le Soifua Maloloina.

- **Ia e silafia auga o le COVID-19**

O le a sau gaioiga e fai pe a amata ona e lagona nei auga. Siaki fautuaga sili ona lata mai e uiga i le korona vairusi, e ala i le valaáu atu i le NDSS i le telefoni fesoasoani **1800 020 080**. A fia maua se fesoasoani mai le fomaí poó le falemaí, ia muái ona valaáu e fatalanoa ou auga, ma faátulaga ai se taimi e te alu ai e vaái le fomaí.

- **O le a se gaioiga e fai pe a e gasegase.**

Afai e te le o mautinoa, siaki fautuaga mai le NDSS e uiga i tulaga e fai pe a e gasegase.

- **Toága e fufulu mama ou lima**

Faáoga se fasimoli e fufulu ai ou lima mo le 20 sekone.

- **Faámamao ése ma isi tagata.**

Faámamao ése ma isi tagata ina ia faátitia ai le avanoa e te maua ai i le faámaí.

- **Puleaina o lou maí suka i le lelei e aupito sili ona e mafai.**

Ia tausisi i le sua fetaui o le suka i lou toto.
Ia e maua togafitiga talafeagai pe a manaómia.

Tulaga e **LE MAFAI** ona e puleaina.

E lē maua ai sou toáfilemu, pe a e tauláí i nei tulaga.

- **Pe a e pesia i le COVID-19**

E le o sou sese pe a e pesia i le COVID-19. Ia e agalelei ia te oe ma amanaía lou lava tagata.

- **Pe a pesia au uo i le COVID-19**

E faáoso fefe ma maua ai oe i lagona atuatuvalae. Fai le mea lelei e sili ona e mafaia ina ia malu puipuia oe ma i latou o latalata ane ia te oe.

- **Tulaga vaivai ma aáfia gofie ai**

O lou maua ai i le maí suka, e ono atili ai ona vaivai lou tino ma e aáfia gofie ai, pe a e pesia i le faámaí.

- **Manaómia ai o lou nofo toátasi pe nofo i le fale**

O le a lē mafai ona e toe alu i le galuega, aóga poó nisi feáu: E le afaina lea tulaga ma o le mea sili lea ona lelei ma fesoasoani ia i tatou, i le faátitia ma le taofia o le salalau o le faámaí.

- **Lagona, manatu poó gaioiga a isi tagata**

Fai le mea e te mafaia, ma taumafai ia áua neí ávea manatu o isi tagata, ma mafuaágia e te afaina ai.

E te maua nei faásilasilaga i le tuatusi lea: ndss.com.au

Tulaga e MAFAI ona e puleaina.

E mafai ona maua se fesoasoani mo lou tino ma lou mafaufau, pe a taulaí iau silasila i tulaga nei.

- **Ia tausisi i taumafa e talafeagai ma le soifua maloloina.**
 Faáauau taumafa paleni ma ia e mautinoa o lava vaitamini ma taumafa e maua ai le soifua manua.
- **Au faámalosi tino**
 E le ávea lou faámamao ése ma isi tagata, e taofia ai lou toága e faágaoi lou tino.
- **Le soifua manuia o lou mafaufau**
 Manatua ia tausia lelei le soifua i lagona ma le mafaufau:
 - » Talanoa ma au uo i luga o úpega tafaílagi
 - » Auai i mafutaga i luga o úpega tafaílagi mo tagata mái suka, e maua ai sou fesoasoani lagolago, pe e te faátaítai foí ni gaioiga ma ni áuala e faámalolo ai le mafaufau.
- **Fesoasoani lagolago e te manaómia**
 Ia e mautinoa e mafai ona e faápea atu e “Leai” ma e tapa se fesoasoani pe a e manaómia.
- **Talanoa i lou pule i le galuega**
 Pe o manaómia e áve ni ou aso mái pe te malolo le tumau foí mai galuega.
- **Ia e silafia po'o ai e tatau ona faáfesoótaí**
 Mautinoa o sa'o numera mo fesoótaíga ma lou fomaí, CDE, ma isi vasega o i latou e maua ai fesoasoani tau lou soifua maloloina.
- **‘Okaina o sapalai masani mo le mái suka**
 Oka au talavai ma isi óloa masani mai le NDSS. Valaáu i le NDSS i le telefoni **1800 637 700** pe áfai o i ai se tulaga o e popole ai.

O oe ma le NDSS

O loó tele ituáiga áuáunaga ma fesoasoani lagolago o loó maua mai i le NDSS mo oe, mo le puleaina o lou ma'i suka. E aáfia ai faámatalaga e uiga i le puleaina o lou mái suka, e ala atu i le telefoni fesoasoani ma le tuatusi o le úpega tafaílagi. O óloa, áuáunaga ma polokalame mo áoaóga o loó maua, e mafai ona fesoasoani ia te oe, mo le tausia o lou mái suka.

Tulaga e LE MAFAI ona e puleaina.

E lē maua ai sou toáfilemu, pe a e taulaí i nei tulaga.

- **Óloa o maua i le faleóloa**
 E le mafai ona e puleaina óloa o loó maua. Ónosaí, ‘aua le popole vale ma soóna faia ni faátauga.
- **Avanoa maua o tausi mai**
 E faáono faigata fesoótaíga ma au fomaí, poó lou áuai atu foí i se feiloáiga ua uma na fuafua. O loó mafai ona faáoga isi áuala e fesoótaí ai pei o telefoni poó feiloáiga fesagaí i luga o auala faáona po nei.
- **Tala faámataú ma ala o faásalalauga**
 Ia e talitonuina áuala o loó maua mai ai au faámatalaga. E le afaina pe a e malolo mai lou faafogfa i tala faásalalaug, pe áfai ua afaina ai lou finagalo.
- **Tulaga i le tapunia o nisi o áuáunaga**
 E faáono i ai ni luítau ma faigata ona faia filifiliga, i nei tulaga, aemaise pe afai o oe o loó tapunia nei áuáunaga. Ae e ao pea ona faia le mea e malu puipuia ai ma saogalemu oe ma le lautele o tagata.

O manaómia se fesoasoani lagolago?

Valaáu atu le telefoni fesoasoani a le NDSS **1800 637 700** e te talanoa ai i lau fo'mái.